

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Програма
атестаційного екзамену з культурології
для студентів спеціальності 034 «Культурологія»
освітньої програми «Культурологія»

Затверджено на засіданні Вченої ради
філософського факультету
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна
протокол № 4 від 24 березня 2023 р.

Голова Вченої ради філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

Харків 2023

Теорія культури

1. Поняття «культура». Культура і природа.
2. Культура і цивілізація.
3. Типології культури: доіндустріальна, традиційна, індустріальна, постіндустріальна. Культура інформаційного суспільства
4. Ігрові концепції культури. Культурні архетипи.
5. Культура і філософія повсякденності.
6. Масова та популярна культура в інтерпретаціях різних теоретичних шкіл.
7. Дифузionalізм, функціоналізм і крос-культурні дослідження.
8. Мова і культура. Лінгвістичний поворот в дослідженнях культури.
9. Структуралізм та семіотичні дослідження культури: базові положення.
10. Постструктуралізм, деконструктивізм, постмодернізм.
11. Культура і влада. Критичні концепції культури.
12. Основні поняття етнокультурології. Концепції етносу та нації, основні принципи класифікації.
13. Колоніалізм, антиколоніалізм і постколоніалізм в культурній антропології і художній свідомості ХХ ст.
14. Проблема Іншого в культурології. Етнічна, расова, національна ідентифікація
15. Гендерні дослідження в культурології: теорія, ідеологія, суспільний рух.
16. «Школа Анналів»: ментальність і структура в дослідженні культури.
17. Герменевтика культури. Діалог культур.
18. Постмодернізм як парадигма пізнання та моделювання світу.
19. Проблема формування культурної ідентичності, концепти «субкультура», «маргіналія», «контркультура».
20. Міф та символ в теорії культури.
21. Психоаналіз в дослідженнях культури.
22. Візуальні дослідження культури у ХХ ст.: (фотографія, кінематограф, телебачення, цифрові медіа).

Історія світової культури

1. Архаїка як тип культури. Особливості архаїчної свідомості.
2. Особливості архаїчного мислення. Дослідження архаїчної свідомості й культури у роботах В. Проппа.
3. Форми релігійної свідомості у первісному суспільстві й їх типологія. Дослідження давньої релігійності в роботах Дж. Фрезера та К. Леві-Строса. Шаманізм.
4. Культура Месопотамії: періодизація, основні характеристики
5. Культура Давнього Єгипту: періодизація, основні характеристики. Реформа Ехнатона.
6. Період архаїки у Давній Греції: основні культурні досягнення (моделі розвитку полісу, міфологія, епос, виникнення філософії, мистецтво).
7. Період класики у Давній Греції: основні культурні досягнення (філософія, антична трагедія та комедія, наукові знання, політична культура, література та естетичні вчення, архітектура та скульптура).
8. Період еллінізму у Давній Греції: політична культура, наука, етико-естетичні вчення
9. Період республіки у Римі: політична культура, релігія та ритуал, особливості мистецтва.
10. Період імперії у Римі: політична та юридична культура, особливості мистецтва та літератури. Реформи Октавіана Августа.
11. Виникнення та поширення християнства, його основні філософсько-культурні витоки.
12. Культура Китаю: основні характеристики
13. Культура Японії: основні характеристики.
14. Культура Індії: основні характеристики

15. Ісламська культура: релігія, література, соціально-політична система
16. Культура майя, ацтеків, інків: основні характеристики.
17. Соціальна структура європейського середньовічного суспільства: лицарська, міська, монашеська культура. Відносини васалітету та їх роль у суспільному житті.
18. Християнська думка в Середньовіччі: богослов'я, філософія, література.
19. Категорії середньовічної культури. Особливості середньовічного карнавалу та «сміхової культури». Готика і романіка як культурні парадигми Середньовіччя.
20. Культура доби європейського Відродження, її періодизація. Філософсько-естетичні принципи Відродження: антропоцентризм, індивідуалізм, гуманізм.
21. Культурна своєрідність доби європейської Реформації.
22. Культура європейського Бароко, її філософські та естетичні особливості.
23. Класицизм як стиль європейської культури (художні особливості, основні представники).
24. Культура доби Просвітництва. Наукова революція XVII ст.: її зміст та підсумки.
25. Європейська культура XIX ст.: емансипація (класова, національна, гендерна), критичні філософії, соціальні ідеї та рухи.
26. Художньо-філософські напрямки в культурі XIX ст.: романтизм, реалізм, імпресіонізм, натуралізм.
27. Модернізм в культурі кінця XIX – першої половини XX ст.
28. Авангард в культурі початку XX сторіччя.

Українська культура.

29. Архаїчні культури на території України. Грецька колонізація Північного Причорномор'я.
30. Українська культура: проблеми періодизації.
31. Дохристиянська культура України: образи, символи, міфи.
32. Культура Київської Русі: культурний контекст християнізації.
33. Візантійська культура: періодизація і основні характеристики. Візантія і слов'янство.
34. Особливості Середньовіччя і Відродження в культурі України.
35. Українська культура XIII-XVII ст. в контексті європейської культури
36. Культура бароко. Особливості українського бароко.
37. Г.С. Сковорода : творчість, основні ідеї, культурна роль.
38. Т.Г. Шевченко: творчість, основні ідеї, культурна роль
39. М.В. Гоголь як явище української культури.
40. І.Я. Франко: творчість, основні ідеї, культурна роль.
41. Леся Українка: творчість, основні ідеї, культурна роль.
42. Релігійні рухи в українській культурі XVII-XX ст.
43. Українська культура XIX ст., її національно та загальноєвропейські складові.
44. Розвиток освіти в Україні XVII-XX ст. Створення української інтелігенції та її роль у культурному розвитку України.
45. Українська наука в європейській культурі XIX-XX ст.
46. Український авангард: мистецькі досягнення української культури у XX ст.
47. Українські художньо-творчі угруповання 1920-1930-х років та їх роль у розвитку української культури. Сталінізм та «розстріляне відродження».
48. Українська культура радянських часів: ідеологія, мистецтво, наука, специфіка ідентичності.
49. Українська національна ідентичність: сучасні проблеми і дискусії.
50. Українська культура пострадянських часів: специфіка естетичних та ціннісних орієнтирів.
51. Модернізм як культурна епоха в українській культурі: живопис, література, філософія.
52. Постмодернізм як культурна епоха в українській культурі: специфіка та творчі здобутки.

Зразок білету атестаційного екзамену

1. Культура і цивілізація.
2. Гендерні дослідження в культурології: теорія, ідеологія, суспільний рух.
3. Українська національна ідентичність: сучасні проблеми і дискусії.

Критерії оцінювання

Основними критеріями оцінювання фахового випробування з культурології є:

- знання та використання культурологічних першоджерел, різних теоретичних та наукових підходів, культурологічних шкіл для аналізу актуальних проблем культурології
- повнота відповіді, використання вітчизняної й іноземної фахової літератури для висвітлення екзаменаційних питань;
- творчий характер аналізу й узагальнення різних культурологічних підходів, фактичних даних на основі сучасних методів і наукових досягнень;
- навички лаконічного, чіткого, логічного, послідовного та грамотного викладу матеріалу, формулювання власних висновків;
- уміння вести полеміку з теоретичних і практичних питань з історії та теорії культури, уміння проілюструвати положення відповідними прикладами;

Екзаменаційний білет складається з трьох питань, які охоплюють матеріал з проблематики культурології. Кожне питання оцінюється за наступною системою балів:

100 – 90	<p>вступник продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування культурологічними категоріями, провів глибокий культурологічний аналіз означеної проблеми;</p> <p>глибоко і всебічно висвітлені знання з історії та теорії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури;</p> <p>відповідь повністю репрезентує певну культурологічну проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;</p> <p>здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;</p> <p>відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;</p> <p>відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;</p> <p>відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок</p>
89 - 70	<p>вступник продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними культурологічними категоріями, аргументовано виклав означену проблему;</p> <p>в цілому висвітлено знання з історії та теорії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури;</p> <p>відповідь репрезентує певну культурологічну проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми;</p> <p>здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності;</p> <p>відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не</p>

	<p>завжди обґрунтовані; відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми; відповідь написана грамотно з використанням фахової лексики.</p>
69 - 50	<p>вступник продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми; висвітлені знання з історії та теорії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними; відповідь побудована навколо певної культурологічної проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні; здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; відповідь, в цілому, написана грамотно.</p>
49 – 30	<p>вступник продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних культурологічних категорій; відповідь містить певні уявлення з історії та теорії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; відповідь написана з помилками.</p>
29 - 1	<p>вступник продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання, основних категорій історії та теорії культури відповідь містить певні уявлення з історії та теорії культури, основних положень культурологічних першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки; відповідь написана з багатьма помилками.</p>
0 балів	відповідь відсутня

При визначенні оцінки з атестаційного екзамену по культурології підсумовується загальна кількість балів, отриманих вступником за відповіді на три питання екзаменаційного білету та ділиться на число питань. Таким чином визначається середній бал за відповідь вступника за 100-бальною шкалою (із заокругленням до цілого числа).